

Justyna Waluś

Działalność fundacji "Theological Book Network"

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1 (34), 117-125

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JUSTYNA WALUŚ¹

DZIAŁALNOŚĆ FUNDACJI *THEOLOGICAL BOOK NETWORK*

Początek XXI wieku to ciągle czas dyskusji nad wyższością Internetu, literatury publikowanej bezpośrednio w sieci czy e-booków, które miałyby wkrótce zająć miejsce tradycyjnych publikacji. Prognozy czy wręcz przepowiednie tego rodzaju nie opuszczają odbiorców literatury w Ameryce czy Europie Zachodniej, gdzie dostęp do zdobyczy cywilizacji jest stosunkowo łatwy i tani. Jednak nie mogą mieć racji bytu w krajach będących dopiero na etapie rozwoju².

Przedmiotem tego opracowania będzie prezentacja działalności amerykańskiej fundacji zajmującej się gromadzeniem specjalistycznych książek, zwłaszcza podręczników akademickich z dziedziny teologii, i rozprowadzaniem ich wśród bibliotek i placówek związanych z edukacją teologiczną krajów Trzeciego Świata (a w ostatnich latach Europy Środkowej i Wschodniej). Fundacja ta to Theological Book Network (TBN), założona wspólnie przez historyka Kościoła Kurta Berendsa i Waynea Bornholdta w roku 2004.

---

¹ Biblioteka Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego.

² Jak na przykład w Afryce Południowej, gdzie na 1 osobę przypadają jedynie sześćdziesiąt dwa komputery, ponadto mniej niż jedna na pięć osób ma stały dostęp do elektryczności. Informacje na temat realiów w krajach rozwijających się (takich, jak: Kenia, Uganda, Kamerun, Albania, Czechy czy kraje azjatyckie) oraz fundacji – na podstawie: J. Byassee, *Books without Borders. Supplying Third World Seminaries*, „Christian Century” 123 (2006) z 26 grudnia, s. 10-11, <http://www.theologicalbooknetwork.org>, 25.02.2010.

Dzięki wsparciu Stowarzyszenia Amerykańskich Bibliotek Teologicznych ATLA³, które zachęciła ponad 200 członkowskich bibliotek do przekazania fundacji niepotrzebnych książek, pozyskano olbrzymią liczbę woluminów. W następstwie tego można było rozpocząć pracę nad rozprowadzaniem publikacji wśród zainteresowanych instytucji.

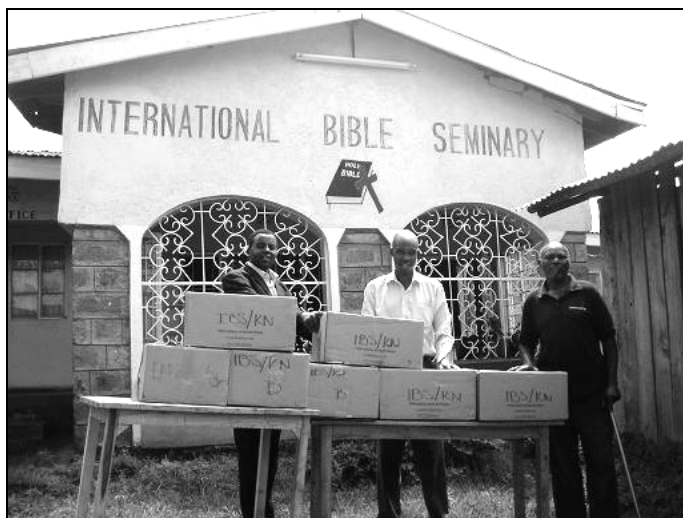
Logo i motto fundacji (źródło: www.theologicalbooknetwork.org)

W krajach Trzeciego Świata Kościół rozwija się bardzo szybko. Powoduje to brak wyszkolonych teologów i działaczy religijnych. Współtwórca fundacji, K. Berends, zadaje pytanie: „Jakiego Kościoła pragniemy?”. Wśród ludzi kształtujących go pożądana są nie tylko gorliwi, ale przede wszystkim gruntownie wykształceni. Organizacje takie jak Theological Book Network wspomagają konkretne instytucje, dostarczając zasobów niezbędnych do właściwego szkolenia obecnych i przyszłych liderów. Instytucje te stale prowadzą walkę o zapewnienie odpowiedniej liczby osób z wykształceniem teologicznym – zarówno nauczycieli różnego stopnia, jak i naukowców – liczby odpowiedniej do potrzeb danego regionu. W krajach, o których mowa, ciągle otwiera się nowe szkoły różnych poziomów, jednak ogromnym problemem jest fakt nieustannego niedofinansowania tak szkół, jak i studentów. Tamtejsza ludność bardzo pragnie studiować, zdobywać wykształcenie, jednak problemem – często nie do pokonania – jest sam wyjazd na studia. W związku z tego rodzaju problemami najlepszym rozwiązaniem jest stworzenie możliwości zdobycia wykształcenia na miejscu. Jest to jednak niemal niewykonalne. Pozostaje więc wyjazd, a tylko nieliczni chętni mogą liczyć na wsparcie i udać się na studia do innych krajów w celu zdobycia wykształcenia. Smutny jest również fakt, że studenci, którzy zdobędą wykształcenie teologiczne na Zachodzie, bardzo często zostają w kraju, w którym studiowali, i nie wracają

---

³ American Theological Library Association.

do ojczyzny. Troską wszystkich instytucji jest wykształcenie i zatrzymanie ludzi w ich macierzystych regionach. Pobierając naukę w ojczyźnie, nie ulegają silnym wpływom Zachodu, nie tracą tożsamości narodowej. Bardzo ważne jest, by student zachował swoją indywidualność wynikającą z kultury, w jakiej ukształtował się jako człowiek.

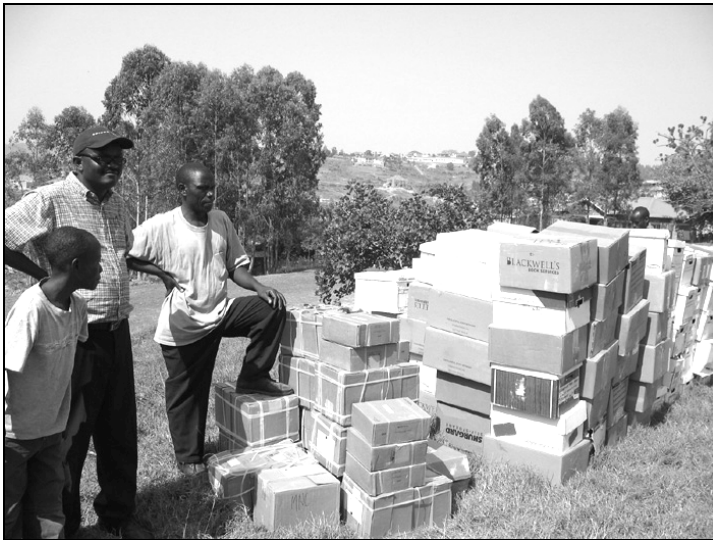

Jedna z placówek wspieranych przez Fundację
(źródło: www.theologicalbooknetwork.org)

Potrzeba istnienia dobrych bibliotek teologicznych jest ogromna, jednak w związku z potrzebą nieustannego uzupełniania zasobów bibliotecznych istnieją trudności w jej sprostaniu. Koszty utrzymania w dobrym stanie bogatego księgozbioru teologicznego są często znacznie wyższe niż koszty wspierania samych wydziałów. To właśnie zadanie organizacji takich jak TBN.

Na czym polega działalność fundacji w praktyce? Theological Book Network gromadzi pozyskiwane od zachodnich bibliotek, nauczycieli akademickich i wydawców podręczniki i czasopisma teologiczne. Wszystkie dary są przenoszone do magazynów fundacji, a tam sortowane, pakowane i przygotowywane do wysyłki. W latach 2005-2006 książki od fundacji otrzymało ponad siedemdziesiąt

instytucji. Podobna liczba zainicjowała kontakt za pośrednictwem strony internetowej. Dana placówka po nawiązaniu kontaktu przedstawia potrzeby swojej biblioteki, wypełniając formularz on-line. Biblioteki są zobowiązane do pokrycia części kosztów. Ich środki są mniej niż skromne, ale pomoc fundacji pozwala zmniejszyć koszt pozyskania jednego woluminu z około 20 dolarów do 10 centów. Tym samym roczny budżet niejako rozciąga się, umożliwiając wzbogacenie biblioteki nie o dziesięć woluminów, a o 2 tys.

Fundacja wysyła książki do najdalszych zakątków świata
(źródło: www.theologicalbooknetwork.org)

Rozsyłanie książek poza granice nie jest ideą nową – trudniły się tym już przedtem instytucje kościelne i świeckie. Jednak działalność TBN jest o wiele bardziej efektywna i – co ważne – tańsza przez jednorazowe wysyłanie znacznej liczby woluminów. Amerykańska fundacja współpracuje z regionalną siecią instytucji, co przyczynia się również do zwiększenia zasięgu działania. Panuje ponadto zasada podziału odpowiedzialności: obdarowywane instytucje dzielą odpowiedzialność finansową, logistyczną i administracyjną poszczególnych przedsięwzięć.

Można zadać pytanie (i właśnie to pytanie przedstawiciele fundacji często słyszą), dlaczego właśnie książki, a nie raczej materiały na nośnikach elektronicznych? Dlaczego nowoczesna fundacja zajmuje się rozpowszechnianiem nienowoczesnych materiałów? Na Zachodzie robi się wiele w kierunku odchodzenia od tradycyjnego nośnika informacji, jakim jest książka. Mówi się, że jej miejsce zajmą komputery, a globalny postęp technologiczny nie jest możliwy do zatrzymania. Być może. Przedstawiciele fundacji nie zaprzeczają ważnej roli, jaką odgrywa technologia na całym świecie. Jednak przekonują również o ograniczeniach technologii oraz o fakcie, że nie rozwija się ona w próżni, lecz zależy od okoliczności panujących w danym miejscu. W dzisiejszych czasach niestabilność polityczna, korupcja i uboga infrastruktura krajów, o których mowa, ograniczają rolę, jaką mogłaby odegrać technologia. Pewnego dnia sytuacja się zmieni, lecz „obecny dzień to jeszcze nie jutro”⁴.

Dlaczego więc książki? Ponieważ nie potrzeba prądu, by je czytać (należy pamiętać, że w krajach Trzeciego Świata jest to powszechny problem). Co więcej, drukowany tekst jest przenośny, a komputer nie. Książki mogą być dostarczane tam, gdzie nie ma elektryczności, mogą ulec częściowemu zniszczeniu i w dalszym ciągu nadawać się do użytku, a także można je udostępniać innym. W porównaniu z komputerami i elektrycznością są relatywnie tanie i łatwo dostępne.

Swego rodzaju mottem działania fundacji jest zdanie: „Converting excess in our world to access in the rest of the world”. W zachodnim świecie panuje swoisty nadmiar dóbr materialnych. Do bibliotek wpływają liczne dary, dla których trzeba znaleźć miejsce, a nie zawsze są potrzebne kolejne egzemplarze tego samego tytułu. Biblioteki jednak przyjmują je, by nie urazić darczyńców. Podobny problem mają wydawcy z książkami, których nie uda się sprzedać. Nadmiar często po prostu się niszczy, dostęp zaś do nowych publikacji w krajach misyjnych jest niemal niemożliwy. Zwłaszcza książki nowe są dla odbiorców na wagę złota, gdyż nie mają absolutnie żadnej możliwości dostania ich w swoich krajach. Fundacja, rozprawdzając książki z obu źródeł: 70 proc. używanych i 30 proc. nowych, wprowadza swoje motto w życie.

---

⁴ Theological Book Network, Inc., <http://www.theologicalbooknetwork.org>, 25.02.2010.

Większość rozprowadzanych książek to publikacje w języku angielskim, który bywa nazywany współczesną łaciną. We wcześniejszym okresie w edukacji teologicznej uniwersalnym językiem była łacina. Dziś blisko połowa związanych z Kościołem kolegiów i uniwersytetów na świecie jako język wykładowy stosuje angielski. Jedno z seminariów Europy Wschodniej gromadzi studentów z piętnastu różnych krajów świata, dla których angielski jest jedynym wspólnym dla wszystkich językiem. Do tej pory był to język handlu, biznesu – dziś stał się również językiem nauki i uczonych.

Amerykańskiej fundacji towarzyszy również świadomość, że olbrzymie historyczne i teologiczne zasoby Kościoła aktualnie są dostępne na świecie (u zachodnich wydawców) przede wszystkim w języku angielskim. Zanim Kościół będzie w stanie rozwinąć literaturę w językach miejscowych, jest bardzo ważne, by umożliwić zarówno wychowawcom, jak i dydaktykom szeroki dostęp do istniejących zasobów. Twórcy fundacji liczą, że wykształceni teologowie w przyszłości będą publikować w swych ojczystych językach. Byłoby to w pewnym sensie spłaceniem długu przez przekazanie tego, co otrzymali, następnym pokoleniom uczniów i studentów.

Również i w Polsce pojawiły się książki rozprowadzane przez fundację. Jak nawiązana została współpraca?⁵ Stało się to dzięki działalności Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Federacja ta na jednym z pól swej działalności nawiązuje kontakty i współpracuje z podobnymi organizacjami w Europie i na świecie. TBN z kolei współpracuje ze wspomnianym już stowarzyszeniem ATLA⁶, a przedstawiciele fundacji od kilku lat przyjeżdżają razem z delegacją ATLA na doroczne walne zgromadzenia BETH⁷, w których

---

⁵ Informacje uzyskane dzięki uprzejmości ks. Jerzego Witczaka.

⁶ J. Waluś, *Współpraca bibliotek kościelnych – Federacja FIDES, w: Wzorce współpracy bibliotek naukowych w Polsce. Materiały konferencji naukowej zorganizowanej przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Szczecińskiego 21-23 września 2005 roku*, seria „Bibliotekarza Zachodniopomorskiego”, t. 2, Szczecin 2005, s. 63-71; też, *Formy współpracy bibliotek kościelnych Federacji FIDES w latach 1991-2010, w: Współpraca bibliotek na szczeblu regionalnym, krajowym, międzynarodowym*, pod red. M. Wojciechowskiej, Gdańsk 2011, s. 121-129.

⁷ Bibliothèques Européennes de Théologie.

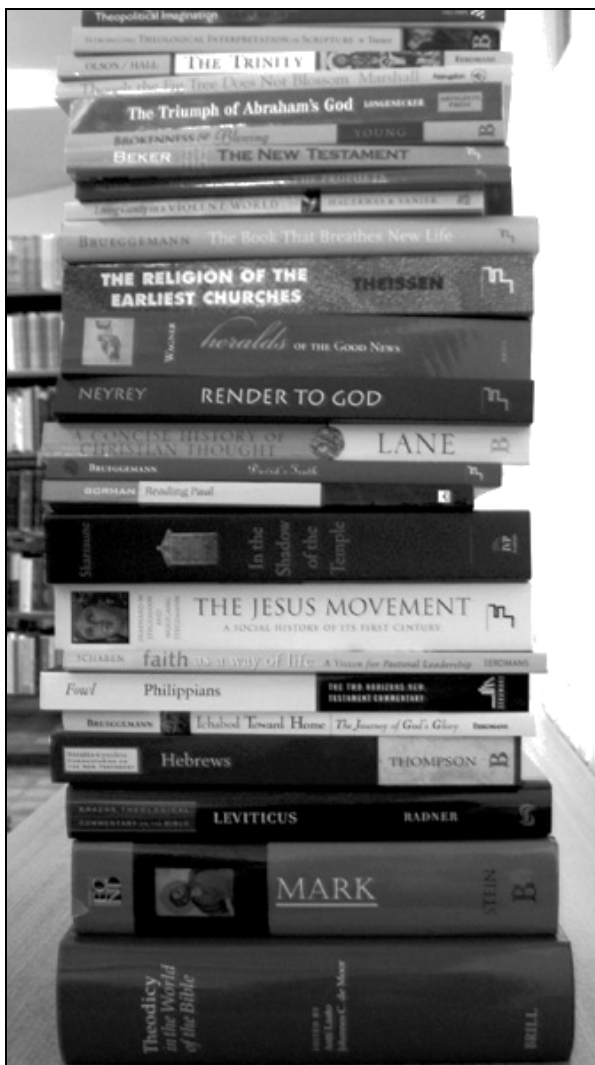
uczestniczy również przedstawiciel Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Tam też nawiązano wstępne kontakty. W roku 2008 po raz pierwszy postanowiono wesprzeć biblioteki z Europy Środkowej i Wschodniej. Również po raz pierwszy projekt wyglądał nieco inaczej: zaproponowano identyczne zestawy nowych książek. W projekcie pośredniczyła bibliotekarka z International Baptist Theological Seminary w Pradze – Katharina Penner. Praska biblioteka otrzymała 2 384 nowe książki, z czego zatrzymała 746, resztę zaś postanowiła rozprowadzić wśród innych bibliotek. Pod koniec roku 2009, również za pośrednictwem K. Pennar, przewodniczący Federacji FIDES ponownie otrzymał propozycję przekazania książek, którą rozesłał do bibliotek członkowskich.

Książki przekazane przez fundację w zbiorach BWT US

Biblioteka Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego także miała okazję dwukrotnie wzbogacić swoje zbiory o nowe interesujące publikacje. Książki, które znalazły się w naszych zbiorach, to komentarze biblijne poszczególnych ksiąg Starego i Nowego Testamentu, pozycje z dziedziny duchowości chrześcijańskiej (w ujęciu protestanckim), eschatologii, patrologii, początków Kościoła, teksty ojców Kościoła, opracowania z dziedziny socjologii Kościoła, teologii Kościoła protestanckiego, współczesnego duszpasterstwa w Stanach Zjednoczonych oraz teologii prawosławnej. Nasi czytelnicy mogą również skorzystać z biografii i słowników teologicznych.

Książki przekazane przez fundację w zbiorach BWT US

Fundacji, której idea narodziła się w nowoczesnym i zasobnym kraju, przyszło działać przeważnie w środowiskach, gdzie normą jest brak dostępu niemal do wszystkiego. Kraje rozwijające się, w których

publikacje docierają do odbiorców często dopiero po kilku latach od wydania, a koszty ich pozyskania przekraczają możliwości zainteresowanych, nie mogłyby rozwijać się bez pomocy z zewnątrz. Dlatego hasło przyświecające działalności Theological Book Network będzie jeszcze długo aktualne, obrazując sytuację na świecie, wyrażając jego potrzeby, a w praktyce pozwalając na stawianie kolejnych kroków na drodze postępu.